

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه شهید مطهری (ره) تنکابن

عنوان

اهمیت شناخت و پیروی زن از سبک زندگی اسلامی در خانواده

استاد

سرکار خانم عرب

پژوهشگر

مرضیه منصوری

بهار ۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

به مجموعه ی عوامل، طرز تلقی ها، نگرش ها، معیارهای اخلاقی، سطح اقتصادی و عناصری که باهم درارتباط باشند و یک مجموعه فرهنگی و اجتماعی را پدید آورند، سبک زندگی می گوئیم. چگونه زندگی کردن گزاره ای توصیفی است که پاسخ آن همان سبک زندگی است و دراین سبک زندگی موارد بسیاری دخیل هستند؛ اعتقادات، رسوم، جغرافیا، اقلیم اب و هوایی، سلیقه های اجتماعی و رسانه ها و ده ها مساله دیگر.

رهبر معظم انقلاب در تشریح مفهوم سبک و فرهنگ زندگی به مسائلی نظیر خانواده (سبک ازدواج)، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، تفریحات، کسب و کار و رفتارهای فردی و اجتماعی در محیط های مختلف اشاره کردند و افزودند: در واقع سبک زندگی به همه ی مسائلی بر می گردد که متن زندگی انسان را شکل می دهد.

آنچه مشخص است اینکه ما در شرایطی قرار داریم که می توانیم با بهره گیری از متون دینی و آسمانی خود، از منابع غنی و تضمین شده ای بهره ببریم که بهترین سبک زندگی را به ما ارائه می دهند؛ نوعی از سبک زندگی که به همه چیز اهمیت می دهد و تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی را مد نظر دارد و به همه ارکان زندگی اهمیت می دهد. سبک زندگی اسلامی تجویزی است و همه ابعاد زندگی انسان اعم از فردی، خانوادگی، اجتماعی، حکومتی و بین الملل را تحت پوشش قرار داده و برای آن برنامه دارد. دیدگاه اسلام در باره زن را میتوان دیدگاهی مترقی و در عین حال متعادل دانست. نظر اسلام در مورد زندگی انسان و شان زنان در سه بخش قابل تقسیم است:

۱. زن در عرصه ی کمال و رشد معنوی (جنبه فردی)

۲. زن در عرصه فعالیت های اجتماعی. ۳. زن در عرصه ی خانواده.

زن در جامعه اسلامی وظایف پر اهمیتی دارد که عدم رعایت آن موجب وارد شدن لطماتی بر شئون اجتماعی و خانوادگی است. اینکه زن در جامعه پستی اجتماعی یا اداری به دست آورد و سر گرم فعالیتی مفید باشد، با حفظ جوانب آن مورد پذیرش شرع است؛ ولی زن مسلمان باید بداند که برای خدمت در اداره و انجام نقش تبلیغات بازرگانی آفریده نشده و بهتر است در معرض برخورد های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قرار نگیرد تا بهتر بتواند کانون زندگی را گرم و آرام نگه دارد؛ به این جهت، برای رسیدن به این هدف زن باید نقش های مختلفی را ایفا کند. از جمله: الف- زن در نقش همسری ب- زن در نقش مادری ج- زن در نقش مدیر خانه

کلید واژه: سبک زندگی، زن، خانواده

مقدمه

گرچه هر شانی از شئون انسانی، اعم از فردی و اجتماعی جایگاه و اهمیت خاص خود را دارد لکن برخی از آنها نسبت به بعضی دیگر از حساسیت و ویژگی برتری بهره داشته و به همین جهت نیز در معرض حوادث و وقایع بیشتری است. تردیدی نیست که زنان در طول تاریخ از شان و موقعیت لازم و کافی برخوردار نبوده و غالباً دچار ستمی مضاعف بوده اند. با رشد روزافزون آگاهی های بشروبا افزایش آفرایش آگاهی بانوان در سده های اخیر به تدریج این پرسش

طور جدی مطرح شده است که جایگاه واقعی زنان در جامعه و خانواده کدام است؟

اسلام با بیان ارزش واقعی زن و خانواده و اثر وجودی آنها و حفظ کرامت و حقوق او، با تمامی تفکرات ناصواب و فرهنگ جاهلانه در خصوص زن و خانواده به مبارزه برخاست و خانواده را به میدانی برای تجلی استعدادها، توانمندی ها، عواطف و احساسات زن قرار داد و در عین حال او را به عنوان عضو موثر جامعه و متمم حیات انسانی در مسائل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی پذیرفته و در سرنوشت جامعه دخیل ساخته است.

زن مسلمان ایرانی باید تلاش کند که هویت والای زن اسلامی را آنچنان زنده کند که چشم دنیا را به خود جلب کند. هویت اسلامی این است که زن در عین اینکه خصوصیت زنانه خود را حفظ می کند که طبیعت و فطرت است، در عین حال باید در میدان ارزشهای معنوی پیشروی کند و هم در عرصه ی مسائل اجتماعی و سیاسی و درک و هوش سیاسی، شناخت کشور خود، شناخت آینده خود، شناخت هدف های ملی و بزرگ مربوط به کشورهای اسلامی و ملت های اسلامی و شناخت توطئه های دشمن و روشهای دشمن روز به روز پیشرفت کند و هم در زمینه ایجاد عدل و انصاف و محیط آرامش و سکونت در داخل خانواده پیشرفت کند.

بیان مسئله

مفهوم "سبک زندگی" از جمله مفاهیم علوم اجتماعی و علم جامعه شناسی و مردم شناسی است که در سده های اخیر بسیار مورد توجه عالمان علوم اجتماعی و مدیران فرهنگی قرار گرفته است؛ سبک زندگی معنایی است که از به هم تنیدگی و پیوند و نظام وارگی و شبکه ای بودن و عوامل متعددی که در شیوه های زندگی یا اقلیم های زیستن انسان تاثیر می گذارند، به وجود می آید.^۱

سبک زندگی اسلامی از جمله موضوعات مهمی است که در سالهای اخیر بارها مورد تاکید رهبر معظم انقلاب قرار گرفته است. ایشان در مناسبت ها و سخنرانی های مختلف درباره اهمیت سبک زندگی اسلامی مطالب ارزشمندی را بیان کرده اند که مهمترین آن سخنرانی ایشان در دیدار با جوانان خراسان شمالی در سال ۱۳۹۱ می باشد. بنا به نظر ایشان سلطه واقعی قدرت ها، سلطه فرهنگی است؛ یعنی اگر ملتی بتواند فرهنگ، باورها، اعتقادات رسوم و عادات خود را در مرتبه بالاتر زبان و خط خویش را در ملت دیگری نفوذ دهد بر آن ملت مسلط است و سلطه او سلطه حقیقی است؛ اگر کشوری از لحاظ اقتصادی هم مستقل باشد و وابسته به قدرتها نباشد، اما چنانچه قدرت های بیگانه بتوانند فرهنگ خودشان را در این کشور نفوذ دهند بر آن مسلط اند.^۲

نظام اسلامی که امام خمینی در این کشور تشکیل داد عبارت از این است که شکل زندگی این ملت، قالب و معنای اسلامی پیدا کند و جهت گیری اسلامی داشته باشد.

اسلام تکلیف مسلمانان را در معاشرت و کیفیت زندگی فردی، در خورد و خوراک، در لباس پوشیدن، در درس خواندن، در روابط با حکومت، در روابط با یکدیگر و در معاملاتشان معین کرده است. اصل قضیه درست کردن سبک زندگی است. رفتار اجتماعی است. اخلاق عمومی است. فرهنگ زندگی است. باید در این بخش ها پیش برویم و تلاش کنیم؛ و همه ی اینها در سایه ی تمدن اسلامی است.^۳

از طرفی خانواده نهادی محوری و اساسی در جامعه است و هسته اولیه ی جامعه به شمار می

^۱ مقاله شاخصه های زندگی اسلامی و غربی، علیرضا معاف، مجله یاس، شماره ۱۲۰، ص ۲۴

^۲ سبک زندگی اسلامی، مجله تبلیغ، شماره ۱۸، ص ۲۰-۲۱

^۳ سبک زندگی اسلامی مجله تبلیغ شماره ۱۸ ص ۲۱-۳۰

۳- مسئولیت عاطفی: مادر قلب خانه و مظهر مهر و عاطفه، عشق و احساسات و محبت و صفا است. در پی ریزی سعادت کودکان سهم فوق العاده دارد. مادر سرچشمه فضیلت است، درس عملی تقوا و خدا ترسی او، راهنما و نافذ در قلب اعضای خانه است. و برعکس او می تواند منشا رذیلت ها باشد و اتباع خانواده را به بدبختی و فلاکت بکشاند. زن در عین نگرانی و ناراحتی باید روحیه خود را قوی داشته باشد. زن را به چشم آن عنصر اصلی تشکیل خانواده در نظر بگیرید که خانواده اگر چه از مرد وزن تشکیل می شود اما آسایش فضای خانواده، آرامش و سکونتی که در فضای خانه است، به برکت زن و طبیعت زنانه است.^۱

^۱. همان، ص ۲۰

نتیجه گیری

مفهوم "سبک زندگی" از جمله مفاهیم علوم اجتماعی و علم جامعه شناسی و مردم شناسی است که در سده های اخیر بسیار مورد توجه عالمان علوم اجتماعی و مدیران فرهنگی قرار گرفته است؛ سبک زندگی معنایی است که از به هم تنیدگی و پیوند و نظام وارگی و شبکه ای بودن و عوامل متعددی که در شیوه های زندگی یا اقلیم های زیستن انسان تاثیر می گذارند، به وجود می آید.

در قرآن کریم که بزرگترین کتاب هدایت بشرو بهترین نسخه ی تجویزی برای انسان است، آیات فراوانی وجود دارد که ناظر به بخش حقیقی تمدن اسلامی که همان سبک زندگی است و شامل مسائل خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، الگوی مصرف و غیره می باشد. سبک زندگی حقیقتاً اسلامی چیزی است که در جای جای قرآن به آن اشاره شده است و در منش و سیره ی معصومین در ابعاد مختلف دستورالعمل ها صادر شده است.

ما برای داشتن یک سبک زندگی اسلامی در جامعه ی خودمان به سه مجموعه کاری نیاز داریم:

۱. داشتن یک منظومه ی مفهومی قابل استفاده که کاملاً منطبق بر قوانین اسلام باشد.
۲. داشتن یا ساختن فرآیندهای مناسب برای اجرای آن؛ که به تمامی نهادهای اجتماعی و حکومت و قانون اساسی و... برمی گردد.
۳. ترکیب و تلفیق این دو و یک انعطاف پذیری تعریف شده که در طول زمان باید حضور داشته باشد.

ما باید این سه مرحله را طی کنیم که برای این امر لازم است بحث "اصلاح سبک زندگی" تبدیل به یک مطالبه عمومی و دغدغه ملی شود.

زن در جامعه اسلامی وظایف پر اهمیتی دارد که عدم رعایت آن موجب وارد شدن لطماتی بر شئون اجتماعی و خانوادگی است. اینکه زن در جامعه پستی اجتماعی یا اداری به دست آورد و سرگرم فعالیتی مفید باشد، با حفظ جوانب آن مورد پذیرش شرع است؛ ولی زن مسلمان باید بداند که

برای خدمت در اداره و انجام نقش تبلیغات بازرگانی آفریده نشده و بهتر است در معرض برخورد های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قرار نگیرد تا بهتر بتواند کانون زندگی را گرم و آرام نگه دارد.

از طرفی خانواده نهادی محوری و اساسی در جامعه است و هسته اولیه ی جامعه به شمار می رود؛ رسیدن به مدینه فاضله ای که اسلام ترسیم می کند بدون حضور سازنده و فعال "نهاد مقدس خانواده" امکان ندارد. زن و شوهر هر دو رکن اصلی این نهاد می باشند که نقش زن با معنای بی بدیل در جهت گیری های این نهاد عالی، دارای اهمیت و ضرورت است؛ چنانچه امام خمینی ره فرمودند:

صلاح و فساد یک جامعه از صلاح و فساد زن سرچشمه می گیرد. زن یکتا موجودی است که می تواند از دامن خود افرادی را به جامعه تحویل دهد که از برکاتش یک جامعه بلکه جامعه ها به استقامت بلکه ارزش های والای انسانی کشیده شوند و می تواند به عکس آن باشد.

مهمترین عرصه ای که زن میتواند در آن ایفای نقش کند و به صورت همه جانبه تا ثیر گذار باشد و در رساندن انسان به هدف عالی که برای آن تلاش می کند موثر واقع شود عرصه خانواده است .

منابع

۱. موسسه ی فرهنگی قدر ولایت، کارکردهای زن در خانه و خانواده، نشر موسسه، چاپ سوم، ۱۳۹۰
۲. جمعی از خواهران طلبه حوزه های علمیه، زن از دیدگاه ادیان و مکاتب، انتشارات نصایح، قم، ۱۳۷۹
۳. زیبایی نژاد. محمد رضا، درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام، نصایح، چاپ سوم، ۱۳۸۲
۴. موسسه نشر آثار امام خمینی، جایگاه زن در اندیشه امام خمینی، چاپ سیزدهم، ۱۳۹۰
۵. فصلنامه تخصصی مدرسه عالی شهید بنت الهدی، سال اول، شماره دو، ۱۳۸۷
۶. بانکی پور فرد. امیر حسین، آیینه زن، ناشر کتاب طه، ۱۳۸۱
۷. کار نامه وضعیت زنان در جمهوری اسلامی ایران، جلد دوم، موسسه ی فرهنگی پژوهشی کاوش نو.
۸. دکتر معین. محمد، فرهنگ فارسی، انتشارات بهزاد، ۱۳۹۲
۹. سالاری فر، محمد رضا، آشنایی باروانشناسی، نشر هاجر، چاپ ششم، ۱۳۹۲
۱۰. علامه طباطبایی. سید محمد حسین، زن در اسلام، دفتر تنظیم و نشر آثار علامه، ۱۳۸۴
۱۱. شخصیت و حقوق زنان در رهنمود های رهبر معظم انقلاب، موسسه فرهنگی قدر ولایت، ۱۳۸۳
۱۲. مهدوی. فرهاد، مقاله گونه شناسی سبک زندگی، مجله شمیم یاس شماره ۱۲۴، تیر ماه ۹۲
۱۳. معاف علیرضا، مقاله شاخصه های سبک زندگی اسلامی و غربی، یاس، شماره ۱۲۰
۱۴. عبدالحی. معصومه، تغییر سبک زندگی پس از انقلاب اسلامی، یاس، شماره ۱۲۶ و ۱۲۷

۱۵. یاراحمدی خراسانی. مهدی، نهادهای مسئول در سبک زندگی اسلامی، یاس شماره ۱۲۳

۱۶. متن سخنرانی رهبر معظم انقلاب در جمع جوانان خراسان شمالی در سال ۹۱، سایت خامنه

ای.

۱۷. ظاهر و باطن در سبک زندگی، یاس شماره ۱۲۶ و ۱۲۷

۱۸. دکتر کاویانی. محمد، دور نمایی از نظریه سبک زندگی تجویزی اسلامی، ویژه نامه تبلیغ

، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، شماره ۱۸

۱۹. متن پیام رهبر معظم انقلاب به کنگره هفت هزار شهید زن کشور سال ۹۱، سایت خامنه

ای.

۲۰. ایت الله جوادی املی، زن در آئینه جلال و جمال، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۶